

MOLENAAR BIJ DE RIJNLANDSE MOLENSTICHTING

OPLEIDINGSPROGRAMMA

Versie 2017

INLEIDING

De Rijnlandse Molenstichting leidt molenaars op in verschillende *kwalificaties*:

- leerling molenaar
- molenaar C
- molenaar B
- molenaar A
- Voor molenaars met het Gilde-diploma is er een verplichte bijscholing die er op gericht is om deze molenaars in te werken op de molens van RMs.

Het *examenprogramma* beschrijft waaraan de molenaar in die verschillende kwalificaties moet voldoen, op het gebied van:

- kennis
- inzicht
- vaardigheden
- verantwoordelijkheid en veiligheid.

De *eisen* die aan toekomstige molenaars worden gesteld zijn:

- geen last van hoogtevrees hebben;
- fysieke gesteldheid moet in orde zijn, want de molenaar heeft zwaar werk te verrichten.

De *duur* van de opleiding is sterk afhankelijk van de cursist zelf; de frequentie waarmee hij of zij op de lesmolen(s) actief is en mate waarin de theorie beklijft. Maar een leerling die examen wil doen moet minimaal aan de volgende voorwaarden voldoen:

- de leerling heeft in alle vier seizoenen met een malende molen hebben leren werken;
- de leerling heeft minimaal 150 uren geleest op een molen. Bij de molenaarsopleiding voor A en B moeten daarvan ongeveer 30 uren op een andere molen zijn geleest;
- de leerling is minstens 18 jaar
- de leerling heeft geleerd een molenlogboek bij te houden.

KWALIFICATIES MOLENAARS

Leerling-molenaar

Indien iemand de ambitie heeft om zelf ook molenaar te worden bij de RMs kan de molenaar van een molen de kandidaat aanmelden bij de Molenaarscommissie van RMs. Hierbij worden naam, voornaam, volledig adres, geboortedatum, telefoon, beroep en mailadres opgenomen. Indien de Molenaarscommissie tot een positief oordeel komt doet zij een voorstel aan het bestuur van de Rijnlandse Molenstichting ter besluitvorming. Na een positief besluit van het bestuur kan hij/zij als leerling aan de slag bij de molenaar die hem/haar heeft aangemeld. Deze molenaar blijft zijn/haar contact persoon. Om deze molenaar te ontlasten of minder te binden mag de leerling na overleg met zijn contactpersoon/molenaar ook van tijd tot tijd op andere molens van de RMs lessen.

De leerling-molenaar krijgt op basis van zijn wensen t.z.t. een advies van de coördinator Opleidingen welke opleiding hij het best zou kunnen volgen. Dat betreft dan zowel een van de opleidingen van de Rijnlandse Molenstichting, als de opleiding van het Gilde van Vrijwillige molenaars.

Molenaar C

Deze kwalificatie is voor een molenaar die op één bepaalde molen (wipmolen of bovenkruier) heeft gelest en daarop is geëxamineerd. Hij mag dan uitsluitend op deze (les)molen zelfstandig draaien/malen.

Molenaar B

Deze kwalificatie is voor een molenaar voor alle uitvoeringen van het soort molen (wipmolen of bovenkruier) waarop hij heeft gelest en is geëxamineerd. Deze molenaar mag dus op alle molens van het type waarop hij is geëxamineerd, zelfstandig draaien/malen. Dus met alle soorten opvoerinrichtingen, de verschillende wiekssystemen en verschillende wiek afmetingen.

Molenaar A

Deze kwalificatie is voor een molenaar die voor alle types en soorten molens (wipmolen en bovenkruier) is geëxamineerd. Deze molenaar mag op alle molens van de RMs zelfstandig draaien/malen.

Bijscholing molenaars met het Gilde Diploma

Molenaars die de opleiding van het Gilde hebben gevolgd 'draaien voor de prins'. Dat wil zeggen, de molenwieken draaien maar er wordt geen water weggemalen, er wordt geen graan gemalen, etc. Vrijwel alle molens van de Rijnlandse Molenstichting hebben de functie van hulpemaal voor het Hoogheemraadschap van Rijnland en malen dus water uit de polders. Daarom is het nodig dat op dat onderdeel de molenaars met een Gilde Diploma worden bijgeschoold.

Een vervolg op de RMs opleiding?

Na het behalen van het RMs-certificaat is het mogelijk om een opleiding voor molenaar van het Gilde te volgen. De Rijnlandse Molenstichting heeft afspraken met het Gilde dat de molenaars met een RMs-certificaat aan een versnelde opleiding van het Gilde kunnen deelnemen. Dat betekent dat niet opnieuw 150 uren moeten worden geleest, maar een beperkt deel daarvan.

OPLEIDING EN EXAMINERING

De uitvoering van de opleiding van molenaars van de Rijnlandse Molenstichting is in handen gegeven van lesgevend molenaars: Ruud Bax, Hans Brok, Hans de Graaf, Koos Groenendijk, Henk Kooij en Gert van Meteren.

Als de lesgevend molenaar heeft vastgesteld dat de leerling voor een van de drie kwalificaties (C, B of A) gereed is voor het examen, geeft deze een signaal aan de Molenaarscommissie. De Molenaarscommissie stelt een datum vast en treedt op als examencommissie. De samenstelling van de Molenaarscommissie is: Aad Toet (voorzitter), Dorus Borst, Bob Feenstra, Hans de Graaf, Erik Kopp en Gert van Meeteren.

Als het examen met een gunstig resultaat is afgelegd, stelt de Molenaarscommissie een advies op voor het bestuur van RMs. Deze neemt een besluit over het advies van de Molenaarscommissie.

Als een leerling zou willen wisselen van lesgevend molenaar dan is dat mogelijk na overleg met de Molenaarscommissie.

Lesmateriaal

Als lesmateriaal voor de opleidingen van RMs wordt gebruik gemaakt van onderdelen van het lesmateriaal van het Gilde van Vrijwillig Molenaars en/of het boek "Opleiding Watermolenaar" van ing. J. den Besten.

Examinering Molenaar C

Als de lesgevend molenaar van oordeel is dat de leerling klaar is voor het examen molenaar C geeft deze dit door aan de Molenaarscommissie. De Molenaarscommissie stelt een examendatum vast en examineert de leerling op zijn vaste lesmolen. Bij een positieve uitslag wordt dit met een advies voorgelegd aan het bestuur van de RMs die een besluit neemt.

Hij/zij mag daarna zelfstandig draaien/malen op zijn/haar vaste molen in goed overleg met de eerst aangestelde molenaar.

Examinering Molenaar B

Als de lesgevend molenaar van oordeel is dat molenaar C klaar is voor het examen molenaar B geeft deze dit door aan de Molenaarscommissie. De Molenaarscommissie stelt een examendatum vast en examineert de op een van de molens van het type waarop gelest is. Hij /zij moet met alle uitvoeringen van dit type bekend zijn.

Bij een positieve uitslag wordt dit met een advies voorgelegd aan het bestuur van de RMs die een besluit neemt.

Hij/zij heeft daarna de bevoegdheid op alle molens van het type waarop is gelest te draaien/malen in goed overleg met een eerst aangestelde molenaar op de betreffende molens.

Examinering Molenaar A

Als de lesgevend molenaar van oordeel is dat de molenaar B klaar is voor het examen molenaar A geeft deze dit door aan de Molenaarscommissie. De Molenaarscommissie stelt een examendatum vast en examineert op een van de molens van het type waarop niet als eerste gelest is. Hij /zij moet met alle types en uitvoeringen bekend zijn.

Bij een positieve uitslag wordt dit met een advies voorgelegd aan het bestuur van de RMs die een besluit neemt.

Hij/zij heeft daarna de bevoegdheid op alle molens van de RMS te draaien/malen in goed overleg met een eerste aangestelde molenaar op de betreffende molens.

Een molenaar met het diploma Vrijwillig Molenaar van het Gilde van Vrijwillige molenaars is automatisch molenaar A. Dit is een door de RMS erkend diploma. De kandidaat is na een voorstel daartoe van de Molenaarscommissie aan het bestuur van RMs en na positieve besluitvorming, bevoegd te malen op een aan hem toegewezen molen, ongeacht het type molen.

EXAMENEISEN

Het kader waarbinnen de kandidaat examen zal afleggen is hierna in een zestal exameneisen vastgelegd. Buiten deze exameneisen zal de kandidaat geen verdere kennis verwacht worden.

1 De molenwereld algemeen

De kandidaat kan:

De doelstelling van de RMs benoemen.

Weten wie de diverse contactpersonen zijn binnen de RMs met hun functie.

Weten welke contactmomenten er zijn binnen de RMs met collega-molenaars.

De functie omschrijven van de molenaarscommissie.

De diverse wijkstanden met hun betekenis uitleggen in Rijnland.

2 Molentechniek

De kandidaat kan:

Alle belangrijke onderdelen van de molen waar op hij/zij examen doet kunnen benoemen.

Van alle belangrijke onderdelen van de molen waarop hij/zij examen doet de functie kunnen uitleggen.

Uitleggen waar welk smeermiddel wordt gebruikt.

De geluiden inschatten die de molen maakt en daarop adequaat reageren.

Iets vertellen over de technische geschiedenis van de molen waarop hij/zij examen doet.

Uitleggen hoe alle bewegende delen van de molen waarop hij/zij examen doet, werken.

Rekening houden met specifieke aandachtspunten voor de molen waarop hij/zij examen doet.

Uitleggen wat het nut is van een regelmatig te houden inspectieronde door de molen.

Weten wanneer en waar de molenaar zelf reparaties en onderhoud aan de molen kan en mag doen en

weten wanneer dit aan de molenmaker moet worden overgelaten.

3 Onderhoud

De kandidaat kan:

De assen van de molen smeren met het juiste smeermiddel.

Kammen, staven, neuten, munnik, vijzellagers en ijzerwerk smeren met het juiste smeermiddel.

De molen rond smeren samen met de molenaar en het juiste smeermiddel gebruiken.

Verfwerk verrichten aan waterlopen, brugdek, veldmuren en hekwerk.

Aangeven welk onderhoud er aan de molen en of omgeving van de molen moet gebeuren.

Aangeven welk onderhoud er door de molenmaker moet gebeuren.

Klein afstelwerk aan wiggen en vang samen met de molenaar verrichten.

4 Het praktisch omgaan met de molen

De kandidaat kan:

De molen op- en afzeilen.

De verschillende wiekstanden laten zien.

De diverse zeilvoeringen laten zien.

Kan snel de zeilen van de roeden halen wanneer de situatie dit vereist.

Kan de vang van de molen met gevoel hanteren.

Kan de molen veilig achterlaten met gebruik van de pal, kneppel, bliksemafleiders en roekettingen en verklaren waarom hij/zij de molen in een bepaalde richting wegzet.

Aangeven hoe hij/zij de molen wegzet wanneer hij/zij weet dat er zwaar weer op komst is.

De diverse handelingen verrichten tijdens het draaien zoals regelmatig smeren en het krooshek nalopen.

Moet op de hoogte zijn met het zomer en winterpeil in de polder en uitleggen waarom.

Goed reageren op zeilslag.

De zeilvoering aanpassen wanneer dit nodig is (zwichten).

Het draaigebied van het wiekenkruis bepalen en afzetten met de veiligheidskettingen voordat hij/zij gaat draaien. (zie ook 6).

De molen op de wind zetten.

Vertellen wat het weer die dag zal doen en aangeven of hij/zij verwacht dat de molen die dag nog iets om moet (ruimen of krimpen). (zie ook 5).

De kettingen aan de staart benoemen en op de juiste manier gebruiken.

Uitleggen waarom men de molen niet mag kruien als vijzel of scheprad vastgevroren zijn.

5 Het weer

De kandidaat kan:

Bronnen noemen waarmee hij/zij het weer voor een betreffende dag kan inschatten:

- op de examendag weten wat er de komende dagen met het weer gaat gebeuren.
- op de examendag kunnen uitleggen wat er aan het weer te zien is.

Diverse soorten bewolking benoemen en uitleggen wat deze op korte termijn voor de molen betekenen.

Adequaat reageren op veranderingen in het weer (zien dat er iets gaat veranderen).

Uitleggen wat de posities van hoge en lage drukgebieden betekenen voor de molen:

- Draairichting luchtstroom lage drukgebied toelichten (onder, over en bovenlangs)

- Draairichting luchtstroom hoge drukgebied toelichten.

Uitleggen wat regen, onweersbuien en ijzel voor de molen betekenen en hoe daarop te reageren.

Uitleggen wat warmte- en koudefronten zijn.

Kenmerken beschrijven die veel voorkomen als de wind uit een bepaalde richting komt.

6 Veiligheid in en rond de molen

De kandidaat kan:

Vertellen dat er geen mensen behalve hij/zij en de molenaar of mensen onder direct toezicht van de molenaar zich in de molen of binnen de hekken van een draaiende molen mogen bevinden.

Vertellen dat bij bezoek van kinderen van 6 t/m 14 jaar, deze niet los mogen lopen op het molenerf of in het molenbovenhuis bij een draaiende molen, anders wordt de molen stil gezet, kinderen t/m 6 jaar geen toegang bij een draaiende molen.

Vertellen dat bij een draaiende molen en loslopende honden op het molenerf de molen wordt stil gezet.

Uitleggen met wie hij/zij contact moet opnemen als er iets mis gaat (hulpdiensten, molenmaker of RMs.)

Aanwijzen waar de brandblussers hangen en vertellen hoe ze gebruikt moeten worden.

Vertellen dat het gebruik van alcohol niet is toegestaan wanneer de molen los is van de roeketting ongeacht of de molen stilstaat of draait.

Uitleggen wat het nut is van de bliksemafleider.

Uitleggen wanneer het onveilig is met de molen te draaien.

Weten waar de verbandtrommel staat.

Uitleggen wat de gevaren zijn van een draaiende molen en hoe op deze gevaren te reageren:

- Wiekenkruis.
- Molenerf.
- Bewegende delen.
- Waterlopen.
- Trappen in de molen.
- Staat van onderhoud van de molen.
- Een alleen draaiende molenaar dient een mobiele telefoon bij zich te hebben.

Uitleggen wat voor de veiligheidsdiensten de handigste weg is naar de molen.

Weten dat roken in en rond de molen is verboden.